

Impak kawasan hijau terhadap persekitaran sosial komuniti Putrajaya

Hamzah Jusoh¹, Habibah Ahmad¹, Amriah Buang¹, Farah Asikin Zoolberi¹, Nik Munerahanim Nik Muhammad¹, Nur Azwani Yusop¹, A. C. Er¹, Mastura Mahmud¹

¹Pusat Pengajian Sosial, Pembangunan dan Persekitaran, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia

Correspondence: Hamzah Jusoh (hj@ukm.edu.my)

Abstrak

Dalam era globalisasi, kawasan hijau semakin banyak diterokai dan diaplikasi dalam perancangan dan pembangunan bandar. Dalam konteks di Malaysia, melalui *Greater KL/KV* dalam projek permulaan ke 6 (EPP 6), iaitu penghijauan yang telah diadakan pada tahun 1992 adalah bertujuan untuk mencari jalan penyelesaian kepada masalah alam sekitar. *Greater KL/KV* dicetuskan bagi memastikan setiap penduduk dapat menikmati kawasan hijau secukupnya. Penyediaan kawasan hijau seperti yang digariskan oleh *World Health Organization* (WHO) boleh mengurangkan kesan-kesan alam sekitar yang berlaku sekaligus memberi impak yang positif terhadap masyarakat yang mendiami kawasan tersebut. Di Malaysia, kajian berkaitan sumbangan kawasan hijau dalam aspek sosial sangat kurang diambil perhatian oleh para penyelidik, maka kajian ini dilakukan untuk melihat impak kawasan hijau kepada persekitaran sosial penduduk di Putrajaya. Kaedah kajian yang digunakan adalah berdasarkan kepada beberapa teori dan pendekatan serta penelitian terhadap kajian-kajian lepas. Kaedah pemerhatian di lapangan dan temubual bersama penduduk juga dilakukan bagi mendapatkan persepsi penduduk tentang kepentingan kawasan hijau dalam mempengaruhi persekitaran sosial mereka. Hasil kajian ini menunjukkan bahawa kawasan hijau memberi impak yang cukup besar dan bermakna bukan sahaja kepada alam sekitar malah kepada golongan dewasa dan juga kanak-kanak. Kawasan hijau telah dikenalpasti mampu memberi kesan positif kepada alam sekitar. Hampir keseluruhan responden yang ditemu bual bersetuju bahawa kewujudan kawasan hijau ini dapat menjadi tempat berkumpul dan saling mengenali antara ibu-bapa dan anak-anak jiran tetangga.

Katakunci: alam sekitar, globalisasi, interaksi sosial, kawasan hijau, perkembangan kanak-kanak, perkembangan kognitif

Impact of green space on the social environment of the Putrajaya residents

Abstract

In the era of globalization, green space is increasingly ventured and deployed in the urban city planning and development. In Malaysia, the introduction of Greater KL/KV as an Entry Point Projects number 6 (EPP 6), namely Greening Greater KL/KV was initiated to ensure residents can enjoy sufficient of green space. The provision of green space as outlined by the World Health Organization (WHO) may reduce the natural impressions, yet it has a positive impact on the community's spatial and functional space. In Malaysia, studies related to green space and its relations to the social environment is not widely discussed. This study aims at exploring the impacts of green space to the social environment of the residents in Putrajaya. The methods deployed combinations of field observations and in-depth interviews with the residents of Putrajaya. The results demonstrated that green space provides social impact not only to adults, it has widened to the young children. Respondents agreed that recreational park and green space nurture social cohesion and social bonding in the family unit as well as among the community neighbours at

large. Usage of green space is suggested to be continuously promoted as key to the social cohesion at the family basis and residents of Putrajaya.

Keywords: child development, cognitive development, environment, globalization, green spaces, social interaction

Pengenalan

Kawasan hijau merupakan salah strategi dalam pembangunan bandar abad ini. Perluasan kawasan ini di bandar-bandar di negara maju telah menyerlahkan betapa strategi ini bukan sahaja meningkatkan kedudukan daya saing bandar tetapi juga kebolehan dan kesejahteraan komuniti bandar (Abraham et al., 2010; Herzele & de Vries, 2012; Schilling, 2010; Dunnett et al., 2002). Dalam banyak kajian, kawasan hijau didapati berkesan mempengaruhi suhu, persekitaran yang nyaman dan membentuk persekitaran kehidupan yang lebih akrab antara ahli komuniti (Salina & Nawawi, 2006; Shah Md. Atiqul Haq 2011). Kawasan hijau juga tidak terkecuali menjadi medan pertemuan sosial masyarakat yang berada di kawasan yang berhampiran terutama di bandar dan bandar raya (Dunnett et al., 2002; CABE, 2004). Seseorang mengkaji menyifatkan peranan kawasan hijau sudah meningkat dan menjangka persekitaran sosial komuniti, bukan sahaja dalam kalangan belia, orang dewasa tetapi juga kanak-kanak (Fjørtoft & Sageie, 2000;), malah hubungan kekeluargaan dan komuniti menjadi lebih akrab apabila banyak bertemu di ruang dan kawasan hijau (Charles, 2010; Seeland et al., 2009; Matsuoka & Kaplan 2008).

Di Malaysia, melalui projek permulaan ke 6 (EPP 6), iaitu penghijauan *Greater KL/KV* bagi memastikan setiap penduduk dapat menikmati kawasan hijau yang mencukupi merupakan antara langkah yang diambil bagi mengatasi masalah alam sekitar. Bagi mencapai hasrat Malaysia untuk tersenarai di antara 20 negara teratas di dunia dalam menuju status bandaraya berdaya huni, Kuala Lumpur memerlukan peningkatan yang signifikan terhadap penyediaan kawasan hijau. Namun, hari ini, Kuala Lumpur masih berada jauh di bawah standard *World Health Organization* (WHO) dalam penyediaan kawasan hijau kepada penduduknya. Standard kawasan hijau yang telah digariskan oleh WHO adalah *16 sq m per person*, namun di Kuala Lumpur hanya *12 sq m per person*. Malah, dalam Dasar Landskap Negara telah menetapkan sekurang-kurangnya 30% daripada keseluruhan kawasan perancangan pembangunan perbandaran tempatan dikekalkan hijau. Sehubungan itu penyediaan kawasan hijau merupakan aspek penting bagi mencapai keseimbangan alam dan kelestarian alam sekitar seterusnya meningkatkan kebolehan dayahuni penduduk.

Dasar Pembangunan Negara yang ke 8, salah satu langkah yang diambil oleh kerajaan ialah menjadikan kawasan hijau sebagai zon penampungan untuk menghadkan pembangunan. Berdasarkan pengenalan di atas, makalah ini bertujuan untuk mengkaji sejauh mana kawasan hijau mempengaruhi persekitaran sosial komuniti bandar, dengan tumpuan kepada komuniti Putrajaya. Makalah ini membincangkan definisi kawasan hijau, kesan kewujudan kawasan hijau dan bagaimana komuniti menggunakan kawasan ini bagi tujuan memperkukuhkan hubungan kekeluargaan dan komuniti.

Definisi kawasan hijau, globalisasi dan keperluan kawasan hijau

Kawasan hijau merupakan kawasan yang sebahagian besarnya diliputi dengan tumbuh-tumbuhan semula jadi atau tanaman. Ia terdiri dari kawasan lapang, kawasan rekreasi, koridor infrastruktur dan utiliti, kawasan penampungan, rizab hutan, kawasan pertanian, tanah perkuburan, tapak semaian, kawasan belukar dan kawasan halaman kediaman. Kawasan hijau ini berfungsi sebagai meningkatkan kualiti alam sekitar, kualiti reka bentuk bandar, ruang untuk peluang-peluang rekreasi sekaligus meningkatkan potensi tarikan pelancongan. Di Malaysia, dengan merujuk subseksyen 2(1) Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976 (Akta 172), kawasan hijau (disebut sebagai tanah lapang) telah ditafsirkan sebagai:

‘Mana-mana tanah sama ada yang dikepong atau yang tidak disusun atur atau dirizabkan untuk disusun atur keseluruhannya atau sebahagiannya sebagai suatu taman bunga awam, taman awam, padang sukan dan rekreasi awam, tempat makan angin awam, tempat jalan kaki awam atau sebagai suatu tempat awam’

Globalisasi secara asasnya bermaksud hubungan kebergantungan yang mendalam dan berkembang di antara masyarakat dari berlainan negara disebabkan oleh teknologi, pendapatan yang meningkat, sekatan perdagangan dan sumber pengeluaran antara sempadan yang semakin berkurangan di dunia (*liberalization of states*), dan kerjasama antara negara di dunia semakin meningkat. Maka tuntutan globalisasi kepada pembangunan yang maju dan pesat dalam aspek fizikal mahupun ekonomi dapat meningkatkan akses pekerjaan dan kemudahan kepada masyarakat. Namun, globalisasi tanpa sedar telah menuntut agar alam sekitar ini perlu sama ada dihapuskan, diabaikan, atau digadaikan atas nama keperluan kepada penggunaan tanah bagi membangunkan sesebuah pembangunan. Kesannya, dalam jangka masa yang panjang telah membawa kepada kemerosotan alam sekitar. Maka, disini peranan politik secara global telah membantu dalam penyelesaian ini seperti Agenda 21 (1991) yang diadakan di Rio Summit merupakan pelan tindakan global ke arah pembangunan mampan untuk abad ke-21. Salah satu bahagian termasuklah pemeliharaan dan pengurusan sumber untuk pembangunan. Di peringkat lokal, inisiatif yang diambil oleh Malaysia dalam menangani permasalahan ini ialah dengan menerapkan konsep hijau melalui pembinaan kawasan hijau dalam sesebuah pembangunan terutama di kawasan-kawasan perumahan melalui Projek Permulaan ke-6 dalam *Greater KL/KV*.

Konsep persekitaran sosial boleh dilihat dari dua sisi, iaitu persekitaran semula jadi atau persekitaran yang direka oleh manusia sendiri seperti pejabat, rumah, taman dan lain-lain. Tingkah laku sosial manusia selalunya dipengaruhi oleh persekitaran fizikal lalu memberi kesan ke atas dunia fizikal (Azizi, 2004). Bagi memenuhi keperluan sosial dan psikologi masyarakat, kawasan hijau seharusnya mempunyai ciri-ciri yang memuaskan seperti mudah untuk diakses, penyediaan perkhidmatan dan kemudahan yang baik, mempunyai keluasan yang mencukupi bagi menampung keperluan penduduk, ruangan landskap yang menarik serta boleh menggalakkan masyarakat kepada hubungan yang lebih baik terhadap alam sekitar. Secara asasnya, kawasan hijau ini adalah sebahagian dan juga mewakili habitat dan ekosistem. Maka ia seharusnya dipelihara dan dipulihara dengan sebaik mungkin dan menjadi tanggungjawab kepada pihak berkuasa tempatan bagi merealisasikan (Shah, 2011). Ini jelas menunjukkan bahawa sesebuah perancangan yang baik, teliti dan holistik, khususnya terhadap kawasan hijau memberi impak yang cukup besar dan bermakna bukan sahaja kepada alam sekitar malah kepada golongan dewasa dan juga kanak-kanak.

Kawasan hijau dan persekitaran sosial komuniti

Kawasan hijau memainkan peranan penting terhadap aspek sosial, ekonomi, budaya dan alam sekitar dalam pembangunan mapan selain menjadi alat penting bagi meningkatkan kualiti hidup, nilai estetika, serta menyediakan perkhidmatan kepada masyarakat seperti taman rekreasi dan kawasan rehat (Shah, 2011). Menurut Jasper, kawasan hijau menyumbang kepada penyediaan tempat untuk interaksi sosial selain ruang untuk privasi dan mewujudkan identiti masyarakat yang tersendiri. (Jasper, 2010; Matsuoka et al., 2008). Berdasarkan kajian Filzani Illia (2013) pula, kawasan hijau yang disediakan seperti kawasan rekreasi awam merupakan aspek penting bagi menjadikan bandar tersebut berdaya huni kepada penduduk sekitarnya. Teori bioekologi menekankan bahawa unsur-unsur genetik tidak menghasilkan sifat-sifat dengan segera, tetapi perlu berinteraksi dengan alam sekitar dalam menentukan pembangunan manusia (Mardie et al., 2010; Gottlieb 1991, 1992; dalam Bronfenbrenner dan Ceci, 1994).

Xiaolu Zhou & (2012) mengatakan bahawa kebaikan dari aspek sosial terhadap wujudnya kawasan hijau ini merangkumi peluang untuk berekreasi, mampu merubah psikologi dan kesihatan fizikal manusia, pemangkin keakraban hubungan sosial malah turut mewujudkan peluang pendidikan. Impak sosial terhadap penyediaan kawasan hijau ini juga turut disokong oleh Maeer et al. (2012) dari *Heritage Lottery*

Fund, yang mendapati bahawa telah terdapat bukti bahawa budaya dan warisan (termasuk taman dan kawasan hijau) boleh menyumbang kepada perkembangan sosial masyarakat dan perpaduan dalam kalangan komuniti berbanding manfaat yang dialami oleh setiap individu. Teori ekologi bandar yang dicetuskan oleh Robert Ezra Park (1952), mengatakan tentang konsep kawasan semula jadi mempunyai ciri-ciri fizikal dan keseragaman budaya yang tinggi dalam kalangan masyarakat. Malah hasil kajian ini hampir sama dengan kajian yang dibuat oleh Abraham et al pada tahun 2010 iaitu menekankan bahawa kawasan hijau berpotensi bagi menggalakkan kesejahteraan sosial melalui integrasi sosial, mewujudkan ikatan persaudaraan, sikap kepenglibatan dan sokongan dalam kalangan masyarakat ketika melakukan sebarang aktiviti di kawasan hijau. Menurut Roszak dan rakan-rakan, (1995), dalam buku mereka yang bertajuk "*Ecopsychology: Restoring the earth, healing the mind*", menegaskan bahawa pembinaan hubungan antara manusia dan alam mendorong kepada peningkatan kesejahteraan manusia dalam konteks spiritual, emosi dan mental.

Menurut pakar ekologi dan sosiobiologi Amerika, E.O. Wilson, pada tahun 1980, beliau telah mengemukakan satu idea berkaitan manusia dan alam dengan mengatakan bahawa manusia ini dianugerahkan dengan otak dan pemikiran yang mana, ia dianggap mempunyai hubungan dengan alam dan hanya dengan hubungan inilah, manusia akan berkembang atau membesar secara normal. Kenyataan ini adalah merupakan antara konsep Biophilia yang dicetuskan oleh Wilson, yang juga menambah bahawa nilai-nilai yang manusia sifatkan dengan alam semula jadi adalah bersifat semula jadi (*innate*), wujud dan disimpan di dalam diri manusia. Menurut Seeland, kawasan hijau merupakan tempat yang kondusif kepada anak-anak muda untuk bersosial dan berinteraksi antara satu sama lain yang mempunyai latar belakang berbeza dan berlainan budaya. 83% daripada jumlah 20,000 responden yang disoal selidik di UK, mempercayai bahawa kawasan hijau ini merupakan kawasan tumpuan utama bagi masyarakat mereka (Greenspace, 2007).

Kawasan hijau dan pembangunan sosial kanak-kanak

Kanak-kanak yang terlibat dalam pembelajaran di luar bilik darjah telah memperoleh pencapaian yang lebih tinggi dalam peperiksaan, malah turut menunjukkan tahap peningkatan dalam aspek kecergasan fizikal, minda, keyakinan diri, kualiti kepimpinan, persaingan sosial dan lebih bertanggungjawab terhadap alam sekitar. Ini terbukti hasil dari pembelajaran mereka melalui pengalaman kepenglibatan dalam aktiviti di sekolah, kem di hutan, lawatan ke galeri seni, termasuk aktiviti mereka ketika berada di taman-taman atau kawasan hijau. Semua pengalaman ini boleh dijadikan asas kepada pembentukan perkembangan dalam pengetahuan, keyakinan dan identiti kanak-kanak. Malahan, ia turut meningkatkan tahap keyakinan diri dan persaingan sihat (Malone, 2008).

Kajian Parsons (2011), sebuah buku tulisan Holmes et al. yang bertajuk "*The effects of different recess timing regimens on preschoolers' classroom attention.*" *Early Child, Development and Care*, 2006 telah digunakan sebagai rujukan. Parsons mengatakan bahawa bermain di luar rumah adalah menjadi semakin penting dalam persekitaran akademik untuk meningkatkan tahap perhatian kanak-kanak, meningkatkan tahap aktiviti fizikal, meningkatkan perkembangan minda dan kemahiran sosial mereka.

Thompson dan rakan-rakannya (2014) telah membuat penyelidikan tentang faktor yang menyebabkan golongan dewasa kerap berkunjung kawasan hijau. Kajian ini mendapati bahawa, kekerapan golongan dewasa ini mengunjungi kawasan hijau yang bersandarkan kepada pengalaman mereka semasa kecil adalah faktor yang penting selain dari faktor jarak antara rumah mereka dengan ruang semula jadi ini. Ini jelas menunjukkan, golongan dewasa yang mempunyai pengalaman pada zaman kanak-kanak mereka, lebih kerap menggunakan ruang semula jadi sebagai tempat untuk mereka bersosial. Malah, Thompson dan rakan-rakan (2014) juga mendapati bahawa individu yang mempunyai kekerapan menggunakan kawasan hijau ini ketika diusia kanak-kanak, lebih cenderung untuk memperoleh keselesaan semasa menggunakan ruang tersebut walaupun berseorangan. Selain itu, individu-individu ini mempunyai sikap positif yang lebih tinggi sehingga mereka menganggap bahawa ruang semula jadi ini mampu memberi mereka tenaga.

Metod kajian

Kajian ini telah menggunakan temubual secara mendalam dengan melibatkan seramai 10 responden utama yang terdiri daripada 7 orang perempuan dan 3 orang lelaki. Temubual ini bertujuan bagi mendapatkan persepsi mereka tentang kepentingan kawasan hijau dalam mempengaruhi persekitaran sosial mereka dan kepenggunaan mereka dalam kawasan hijau. Kesemua responden yang telah dipilih merupakan mereka yang telah berumah tangga dan mempunyai anak. Bentuk soalan-soalan yang ditanya kepada kesemua key informan tersebut tidaklah berstruktur, tetapi lebih merujuk kepada tema-tema yang disediakan. Jadual 1 menunjukkan tema soalan dan kepentingannya bagi menjawab soalan dalam penyelidikan ini.

Jadual 1. Soalan temuduga mendalam

Tema	Bentuk soalan	Kepentingan soalan
Interaksi sosial dan Persekitaran hidup yang sejahtera	Kekerapan berkunjung ke kawasan hijau.	Bagi melihat sejauhmana kawasan hijau ini memberi kepentingan kepada komuniti.
	Penglibatan dalam mana-mana majlis yang dibuat di kawasan hijau.	Bagi melihat kesan penglibatan komuniti terhadap aktiviti yang dianjurkan dalam mengeratkan lagi hubungan sesama jiran tetangga.
	Kebenaran ibu bapa dalam membenarkan anak-anak bermain di kawasan hijau.	Bagi melihat sejauhmana tahap kepercayaan dan rasa selamat ibu bapa dalam membenarkan anak-anak mereka bersosial di kawasan hijau.
Pembentukan minda dan fizikal yang positif	Bagaimana kawasan hijau dapat memberi impak yang baik kepada kehidupan seharian komuniti .	Bagi melihat sejauhmana kawasan hijau ini menyumbang kepada rasa selesa, nyaman serta memberikan ketenangan kepada komuniti semasa beriadah di kawasan hijau terutamanya bagi golongan yang bekerja.
	Bagaimana tahap pengetahuan dan kepercayaan ibu bapa terhadap kepentingan kawasan hijau	Bagi melihat kepada kesan pembangunan sosial kanak-kanak yang bermain di kawasan hijau.

Jadual 2. Latar belakang responden

Bil	Kod temu bual	Jenis Key Informan	Jantina	Jumlah anak	Lokasi Temubual	Jawatan	Tarikh Temu bual	Masa Temu bual
1	KI 1	Penduduk Putrajaya	Perempuan	2 anak	Taman permainan Precint 15	Pegawai Tadbir dan Diplomatik	10 Mei 2014	6.00-7.00 petang
2	KI 2	Penduduk Putrajaya	Perempuan	4 anak	Taman Saujana Hijau Precint 11	Pegawai Tadbir dan Diplomatik	11 Mei 2014	8.30-9.00 pagi
3.	KI 3	Penduduk Putrajaya	Lelaki	3 anak	Taman Saujana Hijau Precint 11	Pegawai Teknologi Maklumat	11 Mei 2014	9.30.00-10.30 pagi
4.	KI 4	Penduduk Putrajaya	Perempuan	6 anak	Pejabat pegawai di Kompleks C	Pembantu Tadbir	12 Mei 2014	12.30-1.00 tengahari
4.	KI 5	Penduduk Putrajaya	Lelaki	1 anak	Pejabat pegawai di Kompleks C	Pembantu Tadbir	12 Mei 2014	1.00-1.30 tengahari

5.	KI 6	Penduduk Putrajaya	Perempuan	6 anak	Taman Permainan Presint 9	Pegawai Tadbir dan Diplomatik	17 Mei 2014	6.30-7.00 petang
6.	KI 7	Penduduk Putrajaya	Perempuan	2 anak	Taman Permainan Presint 9	Pembantu tadbir	17 Mei 2014	7.00-7.30 petang
7.	KI 8	Penduduk Putrajaya	Perempuan	3 anak	Taman Botani, Precint 1	Pembantu tadbir	18 Mei 2014	8.30-9.30 pagi
8.	KI 9	Penduduk Putrajaya	Perempuan	4 anak	Taman Botani, Precint 1	Penolong Pegawai Teknologi Maklumat	18 Mei 2014	10.00-10.30 pagi
9.	KI 10	Penduduk Putrajaya	Perempuan	2 anak	Taman Botani, Precint 1	Pembantu Tadbir	18 Mei 2014	10.30-11.00 pagi

Kawasan hijau dan persekitaran sosial komuniti: Pengalaman komuniti Putrajaya

Putrajaya merupakan pusat pentadbiran Kerajaan Persekutuan Malaysia yang menggantikan Kuala Lumpur pada tahun 1999. Putrajaya yang mempunyai keluasan 4,931 hektar terletak dalam lingkungan Koridor Raya Multimedia (MSC) yang strategik. Jumlah penduduk Putrajaya adalah seramai 72,413 dengan kepadatan penduduk paling tinggi antara negeri-negeri di Malaysia. Putrajaya mempunyai 20 presint iaitu Presint 1 hingga Presint 20 yang terdiri daripada kawasan perumahan, perniagaan, pendidikan, kompleks kerajaan dan kawasan hijau. Putrajaya dibangunkan berasaskan tema “Bandar Dalam Taman”. Sejumlah 38 peratus daripada jumlah keseluruhan kawasan Putrajaya telah dibangunkan untuk kegunaan kawasan hijau yang merangkumi taman-taman, tasik dan wetland. Tasik buatan berkeluasan 600 hektar yang merentangi di bahagian tengah bandar ini merupakan ciri-ciri landskap yang utama dan berperanan mengimbangi keadaan cuaca di Putrajaya. Terdapat pelbagai kawasan hijau yang terletak di sekitar Putrajaya seperti Taman Wetland, Taman Selatan, Tasik Putrajaya, Taman Wawasan, Taman Botani, Taman Putra Perdana, Taman Rimba Alam, Taman Warisan Pertanian, dan Taman Equestrian. Dalam usaha kerajaan menjadikan Putrajaya sebagai sebuah bandar vibrant, selamat, hijau dan mampan, pembangunan sosial penduduk menjadi faktor terpenting bagi mencapai matlamat yang disasarkan.

Kesejahteraan keluarga dan kualiti hidup

Hasil pemerhatian di lapangan mendapati bahawa kawasan hijau di Putrajaya dimanfaatkan sebaiknya oleh masyarakat untuk beriadah dan berekreasi. Taman rekreasi, taman permainan dan taman-taman lain menyediakan ruang untuk warga Putrajaya mengisi masa lapang dengan pelbagai aktiviti khususnya pada hari minggu. Disamping itu, terdapat aktiviti-aktiviti kemasyarakatan yang dijalankan di kawasan hijau dan rekreasi Putrajaya seperti aktiviti *treasure hunt*, berbasikal, kelas memasak dan sebagainya yang dianjurkan sendiri oleh persatuan-persatuan penduduk yang bertujuan untuk mengeratkan silaturrahim antara mereka. Terdapat juga aktiviti senaman secara kumpulan yang diadakan di kawasan tasik Putrajaya pada hari-hari tertentu yang dianjurkan oleh agensi Kerajaan, seperti Kementerian Belia dan Sukan telah memberi peluang kepada penduduk untuk bersosial, kenal-mengenal serta menjadi tempat mereka berbual-bual sambil bersenam. Kajian menunjukkan 8 daripada key informan yang ditemubual bersetuju bahawa kawasan hijau seperti taman rekreasi telah berjaya mengeratkan silaturrahim sesama masyarakat dengan adanya majlis-majlis yang diadakan di kawasan tersebut seperti majlis perkahwinan, rumah terbuka serta sambutan Hari Kebangsaan dan Sambutan Tahun baru.

“Yep..memang sangat. Macam-macam aktiviti yang kami buat. Selain dari menyihatkan badan, boleh jugak kami bersosial. Contoh macam tadi la, majlis-majlis yang orang ajak tu kadang-kadang terjumpa kawan-kawan lama yang tak jumpa, padahal tinggal sama-sama di Putrajaya. Alhamdulillah dapat sambung ikatan lama yang dah terputus...Hehehe..” (K1)

“Aah selalu jugak pergi, mostly weekend la, ajak suami Sali gi jogging ker untuk keluaran peluh. Masa ni la nak rapatkan hubungan anak-anak dengan ayah diaorang, sebab ayah pun sibuk kerja, hari kerja memang tak sempat bermesra..” (K2)

“Memang sangat berguna, selain daripada mengindahkan Putrajaya, kawasan-kawasan open space ni lah yang jadi tempat kami berkumpul dan berkenal-kenalan. Kadang-kadang tu duk sama-sama satu taman pun ada yang masih tak kenal,, (K3)

“tapi kalau malam tahun baru atau malam hari kebangsaan tu boleh la bawak budak-budak tengok bunga api..memang meriah, masa ni rasa patriotic sangat, especially malam 31 ogos tu. Boleh la tengok bangsa-bangsa lain pun sebenarnya sayangkan negara kita, kita orang Melayu jer yang skeptikal dengan mereka.” (K4)

“Wife saya sempat la jugak, lepas balik kerja dia bawak anak dengan stroller kat taman dekat dengan rumah. Kebetulan ramai jugak ibu-ibu muda yang duk tolak anak dengan stroller. Bole la dia jumpa kawan-kawan dia kat taman..” (K5)

“Buat kat taman depan PICC tu..kat situ macam-macam aktiviti yang ada, ada yang bawak family main laying-layang, ada yang main helikopter terbang, dan macam-macam lagi. Meriah betul. Kadang-kadang rasa macam lebih meriah daripada kat kampung. Aktiviti macam ni yang masyarakat kita patut selalu buat, barulah orang panggil hidup bermasyarakat” (K6)

“Eh tak la..kadang-kadang aje..kadang-kadang tu plak saya jumpe kawan-kawan baru..salu diorang la yang tegur dulu..saya ni bila dah asyik baca buku xingat apa sangat dah..hehe(ketawa perlahan).. tapi bila ada orang tegur, saya sembang je..kaki sembang jugak saya ni”. (K7)

“Saya duduk-duduk je. Dulu masa salu jugak la pegi ke taman-taman kat Putrajaya nim, pernah terjumpa kawan-kawan lama, jiran-jiran pun ada. Maklumlah, bila dah keje, jarang jumpa jiran, rupa-rupanya jumpa kat kat taman. So, kami pun berbual-bual la macam orang lama xjumpa. Haha”. (K8)

Melalui aktiviti tersebut, penduduk Putrajaya dan sekitarnya akan berkumpul bersama-sama bagi meraikannya tidak kira bangsa. Secara tidak langsung, jiran-jiran yang jarang bersua dapat berkumpul bersama dan mengeratkan hubungan silaturahim selain dapat menyemai semangat perpaduan dalam kalangan penduduk di Putrajaya.

Penggunaan kawasan hijau dan masa berkualiti anak-anak

Penduduk di Putrajaya lazimnya bekerjaya dan kurang mempunyai masa untuk bersama anak-anak mereka di rumah yang akhirnya menyebabkan anak-anak ini bersendirian dirumah ataupun di pusat-pusat asuhan. Sehubungan itu dengan pewujudan kawasan hijau ini membuka ruang kepada mereka untuk bersosial secara bebas dan bergembira menerokai alam kanak-kanak mereka. Tambahan pula, ruang lingkup di rumah yang agak mengongkong sedikit sebanyak dapat mengubah pemikiran mereka supaya menjadi lebih matang. Di hari minggu pula, interaksi sosial ini bukan sahaja boleh terjadi kepada kanak-kanak, malah kepada ibu bapa yang sedang membiarkan anak-anak mereka bermain. Interaksi sesama jiran mahupun pengunjung yang datang ke kawasan hijau boleh diwujudkan dengan aktiviti berbual-bual sesama mereka sekaligus mengeratkan silaturahim dan mewujudkan perhubungan yang baru. Hal ini

dapat dibuktikan apabila 5 daripada 10 key informan yang ditemubual bersetuju bahawa meluangkan masa di kawasan hijau meningkatkan tahap interaksi dan komunikasi mereka serta dapat mewujudkan masyarakat yang saling mengambil berat terutama dalam aspek keselamatan. Kenyataan ini turut disokong melalui laporan yang dikeluarkan oleh *Commision for Architecture and Built Environment* (CABE), dengan mengatakan bahawa kawasan hijau menyumbang kepada interaksi sosial antara jiran dan berpeluang untuk menghubungkan hubungan yang lebih luas secara tidak langsung menyumbang kepada masyarakat yang lebih mengambil berat.

“Alhamdulillah selamat. Sebab kami memang kenal jiran-jiran, dan jiran-jiran pun kenal anak-anak kami. Tu pun sebab kami selalu jumpa n sembang kat taman ni lah, boleh eratkan hubungan dengan jiran gitu..” (K1)

“Ala, tak kisahlah sebab ramai budak-budak main kat situ, jiran-jiran pun ramai tolong tengokkan anak-anak kami, syukur dapat hidup dalam masyarakat yang saling ambil berat..”(K2)

“Aah, alhamdulillah..tapi kadang-kadang akak pun tengok-tengokkan anak dia orang jugak, kira sama-sama jaga lah. Kalau time kami sama-sama keluar taman tu, time tu lah kitaorang menyumbang panjang, cerita pasal anak-anak, kena kenal jugak yang mana satu anak si polan si polan.”(K3)

“Biasanya kalau nak keluar biar akak atau ayah dia ada sekali. Lagipun dah peringkat depa ni takda nak main kat taman permainan lagi, biasanya kitaorag ajak gi jogging-jogging jerk at taman tu biar keluar peluh. Tapi kalau sekadar nak keluar dekat taman depan rumah dengan kawan-kawan akak takda la risau sangat, sebab kami dengan jiran-jiran pun memang kenal, sebab selalu berkumpul kat taman-taman ni jugak..” (K4)

“Biasa kalau ade orang dewasa akak izinkan la anak-anak akak keluar main”. (K9)

Sumber: Pemerhatian di lapangan, Putrajaya 17 Mei 2014

Rajah 1. Kawasan hijau menjadi tempat keluarga berkumpul dan mengeratkan silaturrahim

Sumber: Pemerhatian di lapangan, Putrajaya 11 Mei 2014

Rajah 2. *Kawasan hijau menjadi tempat beriadah bersama keluarga*

Sumber: Pemerhatian di lapangan, Putrajaya 11 Mei 2014

Rajah 3. *Kawasan memberi peluang anak-anak bermain dan bergembira*

Kawasan hijau membentuk kecerdasan minda dan fizikal

Kawasan hijau menyumbang kepada pelbagai aspek kesihatan dan kesejahteraan manusia termasuk meningkatkan tahap aktiviti fizikal yang boleh mengurangkan penggunaan servis kesihatan. Dengan meluangkan masa di kawasan hijau ini boleh membentuk mental yang sihat, mengurangkan tekanan dan meningkatkan kesihatan fizikal (CABE, 2009). Kawasan hijau secara asasnya memberikan kesegaran dan suasana yang nyaman dan menyenangkan. Melalui hasil kajian ini, 7 key informan yang ditemu bual berpendapat bahawa kawasan hijau boleh menjadi tempat menghilangkan penat setelah bekerja kerana suasananya yang tenang dan menghijau serta kewujudan tasik di sekitarnya memberi satu perasaan yang mendamaikan. Keadaan ini sedikit sebanyak dapat mengurangkan tekanan ketika berada di pejabat dan memulihkan semula tenaga untuk meneruskan kehidupan di hari-hari seterusnya. Walaupun tidak beriadah secara fizikal, perasaan hening yang wujud dalam diri setelah memandangi kehijauan bandar telah membantu dalam menghilangkan tekanan. Udara yang segar juga dapat menyegarkan pemikiran dan mengurangkan tekanan yang dialami.

“Memang sangat menyegarkan dan mendamaikan. Kadang-kadang lepas stress balik kerja tu, on the way balik rumah tu lalu jalan-jalan yang tepi tasik memang boleh menenangkan. Kalau stress sangat, pegi jogging sekejap kat taman, mmg hilang stress. Esoknya bersemangat semula...” (K1)

“Setuju...lagipun kawasan hijau ni kalau digunakan sebaiknya seperti brisk walking, jogging memang boleh menyihatkan jantung, elakkan diabetis dan obesity, secara langsung badan sihat, hilang lah stress..” (K3)

“Depa ni kadang-kadang ajak kawan-kawan luar Putrajaya skali, kenalkan dengan kawan-kawan kat sini, takda la depa ni duk terperuk jerk at bilik bila time cuti semester. Study group pun dorang selalu buat kat luar, kat sini banyak pusat-pusat komuniti dekat dengan taman, stress-stress belajar, depa pi keluar hirup udara segar” ... (K4)

“Yer bagi saya ia menenangkan, compare to kalau dekat KL atau kawasan-kawasan macam sentul, chow kit. Hehehe.. At least kalau stress-stress kerja tu, balik rumah, tengok taman, tasik, lega sikit stress tu...” (K5)

“Yer bagi saya ia sangat menenangkan, sebab saya pernah tinggal di Rawang, suasana tak macam kat sini. Kawasan hijau, pokok-pokok yang melambai tu dah sangat menenangkan dan boleh relesekan stress”. (K6)

“Pendapat saya Alhamdulillah bagus ada taman-taman. Walaupun agak jauh jugak la dari rumah nak ke taman botani contohnya kan, tapi best la kalau pegi sekali sekala. Udara yang nyaman dan menyegarkan, bila hujung minggu boleh hilangkan penat kerja dengan lepak-lepak kat kawasan yang menghijau. Memang best dapat dok Putrajaya ni sebenarnya...” (K7)

“Tumbuhan segar bagusla akak tengok kat sini”. (K9)

Berdasarkan pemerhatian, komuniti Putrajaya kebiasaannya menjalankan aktiviti fizikal pada waktu-waktu lapang, selepas waktu kerja sekitar jam 6.30 petang–7.30 petang seperti bersenam, berjalan kaki dan lain-lain aktiviti di padang permainan untuk melepaskan tekanan. Aktiviti-aktiviti sebegini yang menjadikan badan manusia menjadi lebih sihat dan cergas seterusnya membentuk minda dan fizikal yang positif.

Dalam konteks ini, kawasan hijau juga dapat menyumbang kepada perkembangan minda dan fizikal kanak-kanak di Putrajaya. Hasil kajian yang diperolehi, 7 key informan yang ditemu bual melalui ibu bapa bersetuju dan lebih suka anak-anak mereka bermain di padang permainan berbanding dengan menonton televisyen serta melayari internet dan media sosial di rumah. Kawasan permainan yang dilengkapi dengan alatan permainan yang selamat digunakan oleh kanak-kanak telah memberi keseronokan kepada mereka disamping dapat melihat dunia luar dan berkenalan dengan ramai kawan baharu. Kanak-kanak juga dapat mempelajari cara bagi menyesuaikan diri ketika di tempat awam dan berkomunikasi dengan orang lain di padang permainan. Secara tidak langsung, kanak-kanak ini menjadi lebih berdikari dan ceria seterusnya sentiasa membentuk minda yang positif. Manakala 3 daripada 10 key informan daripada responden tidak begitu menggalakkan anak-anak mereka untuk menggunakan kawasan hijau sebagai tempat untuk mereka bermain. Hal ini kerana mereka lebih menekankan faktor keselamatan anak-anak ketika berada di luar rumah.

“Saya benarkan, tapi dengan syarat saya tahu dia main dengan siapa, and tak boleh jauh-jauh sangat, within walking distance tu still acceptable, kalau boleh dia pergi tu ada orang dewasa, risau juga keselamatan mereka kan”. (K3)

“Kalau tanpa saya atau husband saya, saya memang tak kasi anak-anak kuar rumah. Walaupun diaorang main kat padang dengan kawan-kawan, tapi saya lebih utamakan keselamatan. Memang Nampak Putrajaya ni macam selamat sikit la berbanding kawasan rumah saya dulu, tapi tu la, risau yang lebih. Tapi bila free memang saya dan husband akan bawak anak-anak, kami tak mau diaorang terkongkong kat umah je”.(K7)

“Saya tak galakkan sangat.bahaya. lagipun yela sekarang ni bukan boleh percaya sangat dengan orang.. tapi kalau saya dan suami ada, tak jadi masalah. Anak-anak bebas bermain”. (K8)

Sumber: Pemerhatian di lapangan, Putrajaya 17 Mei 2014

Rajah 4 & 5. Aktiviti bersenam dapat membentuk minda yang positif

Sumber: Pemerhatian di lapangan, Putrajaya 17 Mei 2014

Rajah 6. Permandangan yang nyaman dapat meredakan tekanan selepas seharian penat bekerja

Kesimpulan

Kawasan hijau adalah merupakan komponen yang amat penting dalam sesebuah pembangunan terutamanya di kawasan perumahan. Berdasarkan bukti-bukti perpustakaan yang telah dirujuk dan diteliti serta disokong dengan pemerhatian di lapangan dan temubual mendalam bersama penduduk jelaslah bahawa kawasan hijau ini menyumbang impak yang positif kepada persekitaran sosial. Kewujudan kawasan hijau amat penting dan sangat berharga bagi menjamin sebuah kehidupan yang bermakna buat

masyarakat Malaysia dalam era globalisasi ini walaupun mungkin kos pembinaannya memerlukan kadar yang tinggi. Jika dilihat dinegara-negara maju yang lain seperti Singapura, Taiwan, Korea Selatan, dan Jepun, kawasan hijau sudah menjadi satu kewajipan dalam sesebuah pembangunan kerana negara-negara ini percaya dan yakin bahawa kawasan hijau mampu menjadikan rakyat mereka lebih sihat, serta membantu dalam perkembangan dan pembangunan sosial mereka.

Diharapkan melalui makalah ini, dapat membuka ruang dan peluang kepada pihak-pihak yang berkepentingan supaya memastikan setiap kawasan hijau yang disediakan mempunyai ciri-ciri yang amat memuaskan seiring dengan kehendak dan keperluan penduduk setempat. Selain itu, melalui makalah ini sekurang-kurangnya pembaca boleh menjadikannya sebagai pencetus idea untuk menambah pembacaan mereka terhadap sumbangan kawasan hijau ini kepada aspek yang lain seperti kesihatan, ekonomi dan budaya.

Rujukan

- Abraham A, Sommerhalder K, Abel T (2010) Landscape and well-being: A scoping study on the health-promoting impact of outdoor environments. *International Journal of Public Health* 55 (1), 59-69.
- Parsons A (2011) Young children and nature: Outdoor and development, experiences fostering environmental consciousness, and the implications on playground design. (Thesis). Balcksburg, Virginia.
- Azizi Yahaya, Jaafar Sidek Latif, Shahrin Hashim, Yusof Boon (2004) *Psikologi sosial alam remaja*. Terbitan PTS Pendidikan.
- Baterah Alias, Nafisiah Abdul Rahman (2010) *Globalisasi dunia Islam*. Pusat Penerbitan Universiti (UPENA), UiTM.
- BOP Consulting (2013) *Green spaces: The benefits for london*. City of London Corporation. Published July 2013.
- British Market Research Bureau (2007) Attitudes and behaviour in relation to the environment. Defra, London.
- Commission for Architecture and Built Environment (CABE) (2009) *Future health: Sustainable places for health and well-being*. United Kingdom.
- CABE (2004) The value of public space: How high quality parks and public spaces create economic, social and environmental value. CABE, London.
- Charles C (2010) Children's contact with the outdoors and nature: A focus on educators and educational settings. Children & Nature Network, 2010, pp.20-21, cited in Thompson CW, Aspinall P, Montarzino A (2008) The childhood factor - Adult visits to green places and the significance of childhood experience. *Environment and behavior* 40 (1), 111-143.
- Dunnett N, Swanwick C, Wooley H (2002) Improving urban parks, play areas and open spaces. *UK Government Department of Transport, Local Government and the Regions*. London.
- Filzani Illia Ibrahim, Dasimah Omar, Nik Hanita Nik Mohamad (2013) Quantitative measures of human interaction in open spaces. *Proceedings of the first International Conference on Research Methodology for Built environment and Engineering*. Kuala Lumpur, 17-18 December.
- Gottlieb G (1991) Epigenetic systems view of human development. *Developmental Psychology* 27 (1), 33-34.
- Gottlieb G (1992) *Individual development and evolution. The genesis of novel behavior*. Oxford University Press, New York.
- Greenspace Madisson (2014) Ecoplant Madison. An ecological a blueprint for the city Madison [Cited 12/12/2014]. Available from: <http://urpl.wisc.edu/ecoplan/index.php?page=about>.
- Herzele AV, de Vries S (2012) Linking green space to health: A comparative study of two urban neighbourhoods in Ghent, Belgium. *Population and Environment* 34 (2), 171-193.

- Holmes, Robyn M et al. (2006) The effects of different recess timing regimens on pre-schoolers classroom attention. *Early Child Development and Care* 176 (7), pp. 735.
- Fjørtoft I, Sageie J (2000) The natural environment as a playground for children landscape description, landscape analyses and suitability criteria for natural playscapes. *Landscape and Urban Planning* 48, 83–97.
- Schilling J (2010) Towards a greener green space planning urban green space planning in Lisbon (portugal). International Master's Programme in Environmental Studies and Sustainability Science, for the degree of Master of Science.
- Seeland K, Dübendorfer S, Hansmann R (2009) Making friends in Zurich's urban forests and parks: The role of public green space for social inclusion of youths from different cultures. *Forest Policy and Economics* 11 (1), 10–17.
- Groves L, McNish H (2011) Natural play: Making a difference to children's learning and wellbeing. *A longitudinal study of the Forestry Commission- Merrylee Primary School- Glasgow City Council partnership* 2008-2011, pg 6-7, cited in Scottish Executive 2005. Quality of life and Well-being: Measuring the benefits of culture and sport. *Literature and think piece*. Research Findings No. 12. Edinburgh: Scottish Executive, cited in Pollard, E. and Lee, P. 2003. Child Well-being: a Systematic Review of the Literature. *Social Indicator* 61 (1), p.60.
- Maer G, Fawcett G, Killick T (2012) Values and benefits of heritage. A research review by HLF Strategy & Business Development Department.
- Malone K (2008) *Every experience matters*. UK Department of Children, School and Families, London.
- Matsuoka RH, Kaplan R (2008) People needs in the urban landscape: analysis of landscape and urban planning contributions. *Landscape and Urban Planning* 84(1), 7-19.
- Mohd Zuhdi Marsuki (1998) Etika alam sekitar: Satu tinjauan manifestasi di Malaysia. Tesis Ijazah Sarjana Sains Universiti Malaya Kuala Lumpur.
- Mokhtar Jaafar, Abdul Halim Yusof, Asiah Yahaya (2011) Analisis tahap kebolehruntuhan tanah dengan menggunakan skala ROM: Kajian di kampus Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi. *Malaysia Journal of Society and Space* 7 (3), 45 – 55.
- Peacock J, Hine R, Pretty J (2007) Got the blues, then find some green space: The mental health benefits of green exercise activities and green care. *Mind Week Report*, February.
- Roszak T, Gomes ME, Kanner AD (eds) (1995) *Ecopsychology: Restoring the earth, healing the mind*. Sierra Club Books, San Francisco.
- Rosazman Hussin, Balakrishnan Parasuraman, Paul Porodong, Asmady Idris, Dullah Mulok (2000) *Globalisasi: Beberapa pendekatan sains sosial*. Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur.
- Salina MA, Nawawi AB (2006) Factors that influence users' satisfaction on urban park: Comparison between KLCC park and subang recreation park. eprints.uitm.edu.my.
- Shah H, Peck J, Murphy M (2005) Wellbeing and the environment: Achieving 'One Planet Living' and maintaining quality of life. [Cited February 3, 2006].
- Shah Md. Atiqul Haq (2011) Urban green spaces and an integrative approach to sustainable environment. *Journal of Environmental Protection* 2, 601-608.
- Sustainable cities international blog (2011) How much green space does your city have. Available from: <http://blog.sustainablecities.net/>.
- Time Magazine: Why are cities cutting down trees [Cited 17 April 2014]. Available from: <http://www.landscapeonline.com/research/article/9263>.
- Thompson CW, Aspinall P, Jenny Roe J (2014) Access to green space in disadvantaged urban communities: Evidence of salutogenic effects based on biomarker and self-report measures of wellbeing. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Volume 153, 16 October 2014, pp. 10–22.
- UW-Madison Department of Urban and Regional Planning: EcoPlanIT Madison: Green space goal [Cited 18 April 2014]. Available from: http://urpl.wisc.edu/ecoplan/index.php?page=goal_3.
- Virginia Cooperative Extension: The value of landscaping [Cited 17 April 2014]. Available from: <http://www.ext.vt.edu/pubs/envirohort/426-721/426-721.html#TOC>.

Xiaolu Zhou, Rana MMP (2012) Social benefits of urban green space: A conceptual framework of valuation and accessibility measurements. *Management of Environmental Quality: An International Journal* **2** (2), 173 – 189.

Wilson EO (1984) *Biophilia*. Harvard University Press, Cambridge, MA.